

■ FEGLIET

Continuaziun

12. Marena da ventschidas

Il plaid encuraschont da Patricia anfla in resun marviglius. Tier ils Denz sur via eisi in dafar sco en autras casas la jamna avon la perdanonza. Las buobas schubregian finiastras, runan ord stiva tut quei ch'ei buca ferm e fan ruclicul cul tschuf e culla puorla. Cu il vent ei calms, ei dunna Brigitta dentuorn e dat ses camonds. Peter Denz ves'ins mond cum in ina finiastra tutta ord casa. El ei s'accordaus senza s'encorscher al project da famiglia. Ina sbrenzla luschezia ei il bi vid siu caracter.

L'aura ei favoreivla. Neu da Pardienni arriva il rapport desiderau. Dunna Alberta vegn. Ins sto capir tgei che quei munta per la famiglia Denz d'aver viseta! Per las buobas surtut, ch'ei vegnidas sussenadas ord in'existenza da tema e resignaziun. Esser sco ils auters, haver in dacasa sco ils auters, haver in bab che secumporta cun dunna ed affons! Tgei che quei munta, san mo quels ch'han fatg atras tschella varianta.

«Patratga», scutina Monica in mument a Patricia, «bab va sez cul stratsch sur las crunas.»

Patricia ei stediamein dallas varts. Ella ha anflau la cum-pignia ch'ella encureva. Mo ils affons da sur via vegnan era engiu.

«Vus fageis la punt da Castrisch», di Madleina ina tschavera. Il transit dil mattitschem porta dapli mulesta en da siu esch. Mo sevilan sevilla ella buca.

Dunna Brigitta resenta quei auter. Treis che cuoran en ed ora, ha ella gia, cheu mida ei buca ton, sch'ei vegn viter aunc in quart. Patricia porta veta en lur casa, veta e sulegl. Sch'ella meta era en moviment siu contuorn, ditg va ei buca ch'ella ei prida en cunsegna da Conrad. Dapi ch'ella ha entschiet a risdar praulas, lai el buca tgau vi ad ella. «Resdi, Tizzi!» Quella dalla caura e dils siat anseuls mus-chegias el da saver. Dunna Brigitta observa cun deletg il cunsami denter siu buob e la mattatscha da Pardienni. Meinsvart stat ella davos els e teidla. Inaga ha ella priu en ses mauns las terscholettas da Patricia e detg: «Ils cavels has ti da tiu bab.»

La dumengia arriva. Patricia, siu amitg Conrad vid il maun, retscheiva sia mumma alla posta da Platz. Cumadeivlamein van els viers Rodun.

«Mumma Tizzi, nus», fa il pign cun tun insistent.

Dunna Alberta scomia in'egliada cun sia feglia.

Duront gentar en casa dalla postnenta auda ella la historia da Conrad. In affon da quitaus dall'entschatta enneu. Anavos da tgierp e da spért. Ins hagi temiu ch'el vegni buca ch'el tschontsch, mo vegnir, vegni el. El seigi bloccaus, detgien ils medis, e las relaziuns da casa hagen aunc promoviu quei schlegn.

Dunschala Madleina anfla per bien da circumscriber las relaziuns dils Denz.

Patricia, quei dueigi ella buca prender per flattem, Patricia hagi cun siu esser amicabel promoviu quei affon en moda sorprendenta.

Dunna Alberta fuss buca stada ina femna sco autras, sch'ella suenter tala informaziun vess buca giu interess e marveglias d'emprender d'enconuscher quella famiglia.

Ins ei seschus giu per il caffè, e demai ch'ei dat buca auters rapports giu da sur via, serendan las treis persunas

dalla posta suentermiezdi vi el liug digl invit.

Ellas vegnan spitgadas. Dunna Brigitta, las buobas e Conrad ein sin scala per retscheiver las vietas. Vestgi da dumengias. Il sforz per bi e proper ella sempladad ei commovents! Igl um maunca. Per Patricia ch'observa il nibel sillas fatschas da sias amitgas, eisi ina gronda setrumpada.

«Beinvegni», di la mumma da casa, «mo vinavon tochen en stiva. Il caffè ei sura fiug, nus vein tenuu mirau che vus vegnies. Prende plaz.»

Paun, petta leventada, pischada, tuargia, carn secca, ina marena da perdanonza. Silla comoda in matg flurs tardivas da muschnas.

«El ei aunc buca vegnius, sto esser stau radunonza u schiglioc in entardament», di ella s'exculpond. «Denton, nus entschevin.» En in auter liug vesen ils hospes detg na, nus spitgein. Cheu din els nuot.

Ins ei biebein a meisa, il caffè aunc fimonts ellas miolas, che pass annunzian la vegnida dil cau casa, da tgi auter? Il raschienen struschamein inziaus – sur dallas malsognas – s'interrumpa, las fatschas da mumma e feglia ch'eran ual sesclaridas pil beinvegni, sestgrentan. La tensiun davos meisa daventa insupportabla. Dunna Brigitta se-saulza, Clara ei en pei, dunschala Madleina sevolva sin sia sutga viers igl esch.

Denton ei quel s'aviarts, Peter Denz passa sur la sava. Co vesa el ora?

Sur in egl ina botta blaua, en in encarden dalla bucca fastitgs da saung, il tschiep stilaus e privaus dil nuv miez. Mo igl um fa bucca da rir – malsegideivlamein.

«Stueis perstgisar», di el, «sun in tec en retard. Beinvegni vus!» El va vi tier la meisa, sepusa sil dies dalla sutga ch'ei libra e relata: «Ei ha dau da far pervia dalla lenna sort. Caspar Flury...»

«Jeu vesel...» dat Brigitta el plaid a

siu consort. «Vul buca scumiar in tec?» – Ella ei pinada dad ir on cuschna. El, adina aunc pusaus silla sutga, continuescha: «Ei vegni dau ora maluliv – Balzer Grapp, Heini Lorenz ed auters. Caspar Flury cun sia stgella denteren: 'Peter Denz, ti eis resgiader, sas quei il meglier. Eis ei sco ei dian? – Tschontscha tuttina!' – Ei va encunter bostger Roduner. Jeu detg: 'Sufla', e stun sin peis. (El lai dar il dies dalla sutga) El sissu: 'Mo plaun Peter!' e vul trer mei afuns, anavos silla sutga. Cheu...» (El fa in smani)

«Gie, gie... vegns uss», di Brigitta, «Quei cun Caspar Flury seloga lu spuspei.»

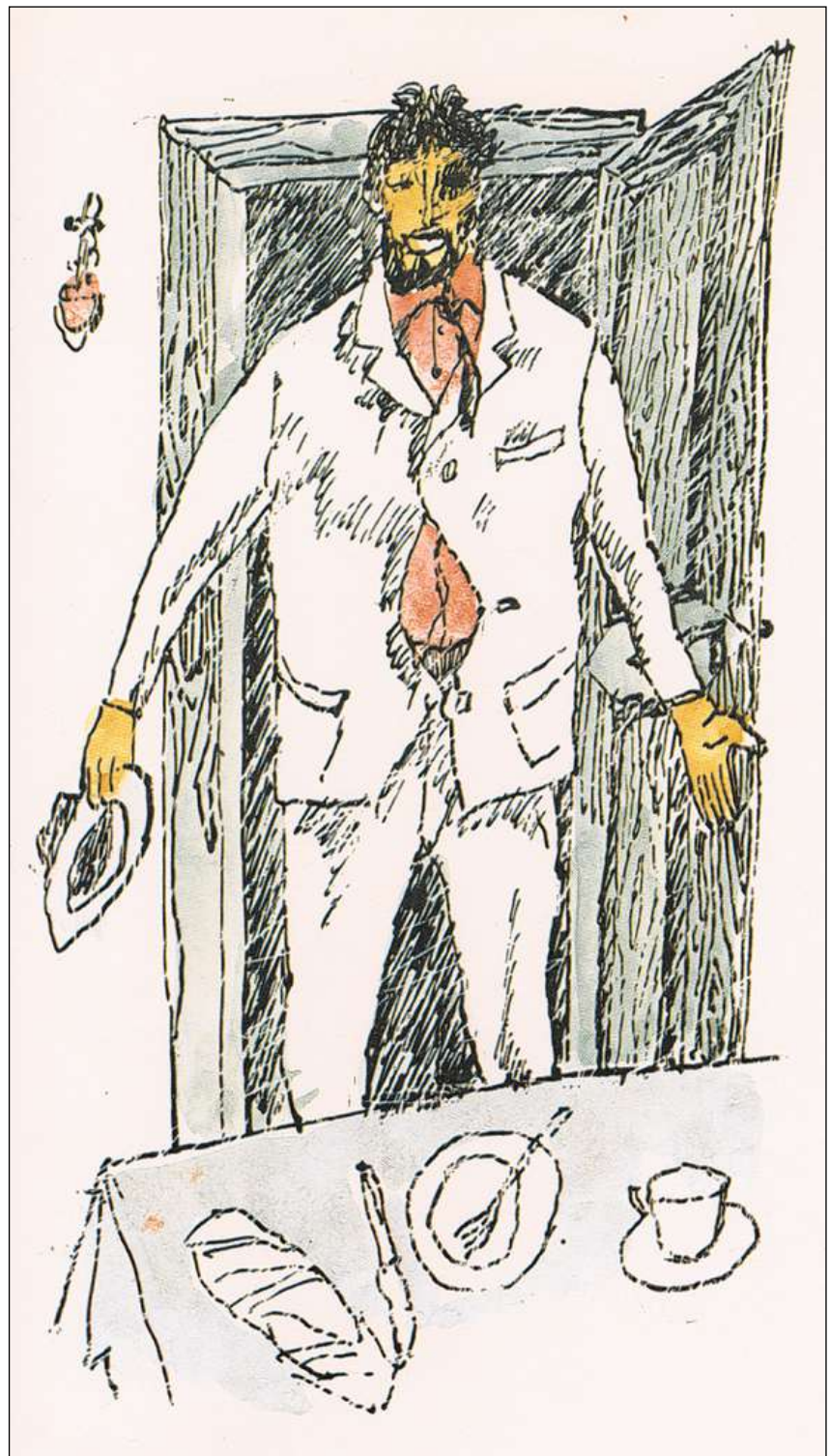
«Tgei?! Buca pli. Sas...» Igl um ch'ei buca diltut giggins vess aunc da dir bia. El selai denton perreger da suandar sia dunna. Adina sevilond. Ei va ina piazzetta. Cu el retuorna en stiva, en mongias camischa, se-lavaus e scultrius, eis el in niev Peter Denz – sch'ei fuss buca igl egl.

Madleina dalla posta capescha da trer il raschienen naven dalla penibladad cun dir: «Bein savura tiu caffè, Brigitta, e tgei biala tuargia da puanas che ti has!»

Dunna Alberta conferma quei. Vegnend lu propi a plaid, lauda ella la piazza da sia feglia e las relaziuns familiaras che regian egl uclau da Rodun. Per finir sedrezza ella a Patricia schend: «Igl ei bein pli bi el maneivel, denter glieud ch'ins enconuscha, sch'ins sa emprender il lungatg tuttina?»

La buoba che veva semiau d'ina piazza el marcau, en ina casa aulta e clara, denter glieud curtseivla e da biala demananza, sesenta surdumandada. Ella mira davongiu e quescha.

Ei dat ina pausa. «Buc?» fa la mumma, disada d'obtener ina risposta da ses affons. Cheu aulza Patricia il tgau, mira cun tschera sclearida sur la meisa vi, sin Clara e sin Conrad, e di: «Bein, igl ei stau bi, feg bi.»

Instruir talian en ils gimnasis svizzers

Procedura d'audiziun tar ils directurs da l'educaziun

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

Las debattas dals davos mais davart l'instrucziun da talian en ils chantuns alemans e romands ha cuntanschi in'etappa impurtanta cun ina communicaziun da pressa publicgada ils 9 da fanadur. La Conferenza svizra dals directurs chantunals da l'educaziun publica (CDEP) ha elavurà «recumandaziuns davart la promoziun dal talian sco terza lingua naziunala en ils gimnasis svizzers» e mess ad ir ina procedura d'audiziun en fin al 26 da settember, «cun la participaziun dals departaments chantunals, da la Societad svizra da la magistraglia secundara (SSPES) e da lecturas e reclus da gimnasis svizzers».

Per ina purschida didactica attractiva

Ins parta da trais constataziuns. Cuss. guv. *Manuele Bertoli*, president da la regenza tessinaisa, ha declerà a «La Regione Ticino» dals 10 da fanadur: «Tenor las cifras publicgadas l'onn passà da la Cumissiun svizra da matura frequentan mo 13 % da las gimnasiastas e dals gimnasiasts svizzers l'instrucziun da talian en vista da la matura» (p. 4). *Isabelle Chassot*, scheffa da l'Uffizi federal da la cultura, ha declerà al «Corriere del Ticino» dals 22 da fanadur (p. 2):

1. «Oz va a perder la schientscha dal fatg che la diversità linguistica è impurtanta sco element e cumponenta da noss pajais». 2. «Il talian na profitscha betg duvidamain da las occasiuns purschidas d'instruir in segund linguatg naziunal a scola.»

La CDEP punctuescha: «La scola pussibilescha a la giuventetgna d'acqui-

star cumpetenzas culturalas e linguisticas en las differentas linguas naziunals. Ella gida pia a rinforzar la coesiun naziunala ed a furmar l'identità svizra (...). Il text suttamess a la procedura d'audiziun recumonda als chantuns da s'engaschar per cha mincha gimnasiast u gimnasiasta possia tscherner il talian sco rom da matura (...). I duessan chattar schliaziuns adattadas cun auters gimnasis da lur intschess u en in auter chantun, dentant adina ad ina distanza raschunavla e senza pretender custs supplementars da tgi che tscherna talian sco rom (...). Per render l'instrucziun da talian pli attractiva, recumandain nus als chantuns da porcher lez linguatg en immersiu, cun instruir per talian roms na linguistic, ubain da promover programs da barat e segurns linguistic. Ils chantuns duessan era profiter dal sustegn che la confederaziun porscha en virtid da la lescha da linguas da 2007, per ils projects innovatur da promoziun da las linguas naziunals en l'instrucziun.» Monuments, cuntrad ed umans en la Svizra italofona ed en Italia muntan nundumbraivlas pussaivladads attractivas. Isabelle Chassot: «Jau enconusche mo in'experientscha da matura bilingua cun talian, numnadamain il 'Liceo artistico' da Turitg. Ma nus pudain gidar a moda concreta tgi che less porcher ina matura bilingua cun talian.» La CDEP cusseglia era da metter ad ir instrucziun da talian er en scolas secundaras, e quai almain sco rom facultativ, tenor il concordat HarmoS. Ins sto però far endament cun Bertoli: «Bler dependa lura dals responsabels chantunals (...) e natiralmain da la prontezza da la magistraglia.»

In nov cudesch rumantsch cun raquints criminals

(cp) **La Chasa Editura Rumantscha preschenta ses cudesch nov: Nuot Nes, raquints criminals dad Attilio Bivetti.** Sut il titel Nuot Nes – ch'è en il medem mument il num dal protagonist – vegnan preschentadas istorgias curtas; Nuot Nes e ses assistent Marco Mangiù èn comisaris da pulizia en l'Engiadina'Auta ed en la Val Bergaglia.

Il lectur dastga accompagnar els tar la scleriziu da plirs cass misterius e schizunt tar mordaretschs! En quest cudesch vegnan descrittas istorgias da la vita ch'èn entras las figuras principalas immediatmain simpaticas al lectur. L'autur nota anectotas ed observaziuns, ch'el descriva cun ina buna prisa umor.

Il veterinari pensiunà *Attilio Bivetti* ha lavurà 30 onns sco veterinari en l'Engiadina'Ota ed en Bergaglia, dasperas è el stà plirs onns president communal a Segl, el viva dapi sia pensiun a Segl, Fex e Castasegna. Che Bivetti è ina persuna cun egl avert ed attent per ses conturn as senta immediatmain en sias istorgias; il vitg, il bain puril, la stiva – l'autur enconuscha l'odur d'uiel e clavà! Betg mo ils lieus dals raquints, era la mentalità dals Engiadinais e Bregagliots, sco era la tenuta dals hospes da vacanzas: Bivetti s'interesscha per l'uman e la vita.

In cudesch per tuts

La Chasa Editura Rumantscha ha grond plaschair da publicgar quest cudesch. Nuot Nes è in cudesch che divertescha a moda frestga, cun ina lingua clera ed è era adattà per la lectura dal stgalim superiu.

Ils raquints intuorn Nuot Nes resplendan realitads e fantasias da las vals grischunas in profunda transformaziun; in lur originalità e lur umor as referi-

schan els als gronds models da la litteratura criminala.

Preschentaziun dal cudesch

Il cudesch 'Nuot Nes' vegn preschentà mardi, ils 5 d'avust 2014, allas 20.00 en Biblioteca Engiadinaisa a Segl. Moderaziun: *Annetta Ganzoni*. Prelecziun: Attilio Bivetti. Entrada libra. Silsuenter datti in pign aperitiv.

Ulteriuras prelecziuns: Mardi, 30 da settember, Casa de Mont a Laax, ensemen cun Leo Tuor Sonda, 25 d'october 2014, Chesin Manella Schlarigna, Dumengia, 9 da november 2014, Dis da Litteratura a Domat

TALUN D'EMPUSTAZIUN

LA QUOTIDIANA

Jau abunesch *La Quotidiana*

- 6 emnas frs. 25.– (abunament d'emprova)
- 6 mais frs. 98.–
- 12 mais frs. 188.–
- 24 mais frs. 336.–

Num _____

Prenum _____

Adressa _____

NP/Lieu _____

Data _____

Suttascripziun _____

Tel.-Nr. _____

P. pl. trametter a:
Somedia Servetsch d'abunaments
 Via da la Caserna 1, 7007 Cuira
 Empustaziun telefonica:
 081 255 55 00